

Myrry Ýekegulagyň başdan geçirenleri

Category: Çagalar edebiýaty, Ertekiler, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 января, 2025

Myrry Ýekegulagyň başdan geçirenleri MYRRY ÝEKEGULAGYŇ BAŞDAN GEÇIRENLERİ

(ertekiler toplumy)

► *Munda Myrry Ýekegulagyň kellesine geydirilen taňka barada gürrüň berilýär*

Gün dogdy. Günün nury äleme saçyldy. Güne meñzeş günebakarlar altyn perlerini ýaýradyp, gülümşiräp, Güne salam berýän ýaly, ýüzlerini gündogara bakan öwürdiler. Janly-jandarlaryň bary aýak üstündedi. Emma Myrry öýünde sypaldan örülip ýasalan bir aýagy döwük krowadynda ýorganyny başyna çekip, myrlap ýatyrdy. Onuň horruldysy gamışdan dikeldilip, içi-daşy palçyk bilen suwalan kepbäni görüräýjek bolýardy. Penjireden düşýän günüň ýyly şöhlesi Myrrynyň dabanyny gyzdyryp ugrady. Ol aýaklaryny ýygurdy-da, beýlesine agdarylyp ýatyberdi.

Gapy kakyldy. Ýone myrryldydan başga jogap bolmady. Daşardan goňşularыň şadyýan sesleri eşidildi.

– Görseñiz-le, Myrry henizem turmandyr!

– Ol entek hezil düýş görüp ýatandyr.
– Düýsünde syçanlar bilen kowalaşyp oýnaýan bolsa gerek!. Horazguly gapyny çekip açdy. Aýy pälwan, Towşanmyrat, Kirpigeldi dagy içeri girdiler. Aýy pälwan asgyrdy.
– Myrry, sen mydama penjiräni ýapyp ýatýarsyň. Şonuň üçinem mydama içeriňde ýakymsyz ys bar!
Tüýlek Aýy pälwan baryp, penjiräni açyp, içerini şemallatdy. Horazguly bolsa, krowadyň başujuna çykdy-da: «Tok-tok-tok!» etdi. Onsoň bogazyna sygdygyndan gygyrdy.
– Ü-ü-üý! Üý-üý! Myrry-y! Gün dog-dy-y!
Myrry oýandy. Ol gözünü ýalpa açdy-da, içerdäkileriň yüzüne garady. Onsoň ýorgany serpdi-de, böküp ýere düşdi. Ol dostlarynym jem bolup, ýanyna gelenine diýseň begendi. Olara oturmaga ýer görkezdi-de, çalak-çulak ýuwundy.
Myrry pezzerip duran murtlaryny taýly gezek iki ýanlaýyn sypady-da, özuniň giç turany üçin dostlaryndan ötünç sorady.
– Bagışlaweriň! Agşam ýazuw-bozuw işlerine güýmenip, giç ýatdym! Indiden beyläk ir turmaga çalşaryn!.. Indi men taýýar! Ýörüň!
Dostlar Myrrynyň öýjagazynyň arka yüzündäki ýasy Güllüdepä çykyp, nyzama düzüldiler. Olar her gün ir bilen bedenterbiýe maşklaryny bileje ýerine ýetirmegi wadalaşypdylar. Ine olar Towşanmyradyň komandası astynda bedenterbiýe hereketlerini sazlaşykly ýerine ýetirip başladylar. Myrrynyň birentek hereketlere ýetişmän, az-kem aljyrandygyny, garagol Kirpigeldiniň öz öñünde gaýa ýaly bolup duran Aýy pälwanyň ösgün tüýüne gyzylja esgi dakandygyny hasap etmeseň, ırkı bedenterbiýe tertipli geçdi.
Soňra dostlar «Gizlenpeçek» oýnadylar. Oýun ýaňy gyzyşan pillesi Myrry ajygyp ugrady. Ol öýjagazyna sümülip, garnyny doýurmagy ýüregine düwdi. Ol bukdaklap kepbesiniň gapysyna gelende içerden ulu güpürdi, gap-çanaklaryň şaňk-şuňk sesleri eşidildi. Gapynyň, penjiräniň açık ýerlerinden tozan çykýardy. Myrry gaharlanyp, gapyny açdy. İçerden gopýan ýeňiljek tozanyň içinde iki ýana at salýan syçanlary gördü. Myrrynyň murtlary syh-syh boldy. Ol iç işikde ýatan taýagyny eline aldy. Syçanlaryň hüsgärräkleri Myrryny görüp, hinlerine kürsäp urdy.

Ýöne Myrrynyň naharly gazanyny düňderip, üstünde tans edýänler, jamlary, çemçeleri ýalap oturanlar entek Myrryny görenokdylar. Myrry dişini gyjap taýagy ýokary gösterdi:
— My-r-r! Häýt siziň bir!..

Ol taýagyny syçanlaryň gür ýerinden inderdi. Tarelka döwüldi. Ýöne syçanlaryň hiç birine-de zat bolmady. Olar jyrralşyp, gaçmaga ýüz urdular. Bir syçanjyk aljyrap, Myrrynyň gyşda geýyän ädiginw sümüldi. Myrry ony tutaryn öýdüp, ädigiň gonjuna kellesini sokdy. Ädigiň içinde syçanjygyň guýrugy Myrrynyň ýüzüne-de degdi. Ýöne Myrra syçany tutmak başartmady. Syçanjyk ädigiň burnundaky deşikden çykyp gaçdy. Myrry şu ýerde öz-özüne käýindi: «Myrry, sen ýaltaň ýaltasy! Ädigiň burnundaky ýyrttygy bu gün ýamaryn-erte ýamaryn diýip, haçandan bări aýdym edinip ýörsüň. Eger ony wagtynda ýamap goýan bolsaň, onda bu wagt syçanjyk seniň penjände bolardy!». Ol gaharyna ädigi başyndan sypyryp, aýyrdy-da, ony ýeriň ýüzüne urdy. Pol sarsyp gitdi. Düňderilgi gazanyň aňyrsynda gizlenen syçanjyk bir gez towusdy. Myrry onuň üstüne bökdı. Syçan burçdaky hiniň agzyna bardy. Ýöne eýýäm hiniň agzyny aňyrsyndan beklän ekenler. Syçanjyk alaçsyzja sandyrap-sandyrap, Myrrynyň penjesine düşdi. Myrry onuň guýrugyndan tutup, ýerden gösterdi. Syçanjyk aýaklaryny kelemenledip, urunýardy, dyzaýardy. Emma onuň guýrujagy Myrrynyň penjesinde berk gysylgydy. Myrry beýleki penjesi bilen syçanyň tumşugyna kakdy:

— Hä-ä, syçanjyk! Indi men seni gazanda gowrup iýeýinmi ýa diriligine lak-luk ataýynmy?

Biçäre syçanjygyň dili tutulypdy. Ol öz dilinde çalaja jyňňyldap, bir zatlar diýyärdi. Elbetde, ol pişige ýalbarýardy. Myrry öz duşmanlarynyň birini gola salayna gomparyp, uly-uly ardynjyrap, murtuny sypalajak boldy. Gysylgy penjesini gowşadanyny duýman galdy. Syçanjyk böküp ýere düşdi. Ol indi girere deşik gözleýärdi. Birdenem ol Myrrynyň ýykylyp ýatan taňkasyna sümüldi. Myrry ony penjesinden sypdyranyna şeýle bir gahary geldi. Ol gaharyna saklanyp bilmän, taňka zarp bilen kellesini sokdy. Syçan bolsa taňkanyň jüründiginden çykdy-da, diwaryň suwagy gopan ýerinde ýitirim boldy.

Indi habary kimden al, Myrrynyň taňka giren kellesinden al. Myrrynyň kellesi taňka aňsat girenem bolsa, ol aňsat yzyna çykmady. Ol çoýun taňkany zordan göterip, ýerinden galdy. Egnine direlip duran erňekden iki goly bilen göterdi. Emma taňka kelleden aýrylmady. Ol ýene aşak ýatyp, kelläni taňkadan soğrup aljak boldy. Geň zat, girende geçip giden kelle indi yza geçenok. Ahyry ol dikeliп, gollary bilen sermeläп, penjiräni tapdy. Şol ýerden dostlaryna gygyrdы:

– Eý, dostlar, gelіň-eý! Kömek ediň! Gelіň-eý!..

Onuň sesi taňkanyň içinde ýaňlanýardы. Myrry öz sesinden özi gorkdy. Meýdanda Myrryny gözläп ýören dostlar bir üýtgeşik ses eşidip, ylgaşyp geldiler. Emma olar içerde Myrry görünmänsoň, ýene daşaryk çykyp ugradylar. Şol wagt Myrry seslendi:

– Maw! Men bärde, haw!

Horazguly apaň-sapaň basyp, onuň ýanyna bardy. «Tok-tok-tok» edip, çüňküni bir-iki sapar taňkanyň böwrüne urdy:

– Tok-tok-tok! Munuň aşagy-ha Myrry welin, ýokarysyny tanamzok-la!

Towşanmyrat äpet gulaklaryny dikgerdip, Myrrynyň ýanyna geldi.

– Myrry dost, kelläňdäki näme? Kelläňdäkini aýyr. Yüzüni bir göreli!

Myrrynyň naýynjar sesi ýaňlanyp eşidildi:

– Kellämdäkini aýryp bilemok. Siz muny çaltrak aýyryň! Men bu ýerde demigip ölüp gelýän, haw! Maw, kömek ediň, haw!

Towşanmyrat taňkany gyşardyp, ony pugta gujaklady-da, batly çekdi. Emma pişik hem şol ugra ýöredi. Horazguly kömege geldi:

– Myrry, sen bir zada düşün. Biz kelläňe geýdirilen taňkany çeken mahaly myz öňe däl-de, yza dyza. Tumşugyň göneldip, kelläňi yza çekjek bol!

Aýy pälwanam kömege geldi. Üç bolup taňkany çekdiler. Emma taňkany aýryp bilmediler. Sebäbi, olar taňkany çeken wagty Myrrynyň aýagy ýerden saýlanýardы. Onsoň ol dyzap bilmän, ýöne asyl-asyl bolup durdy. Dostlar ikä bölündi. Ýarysy taňkany çekdi, ýarysy bolsa Myrrynyň aýaklaryndan, guýrugyndan çekdi.

Myrry zaryn seslendi:

– Beýle gaty çekmäň, haw! Boýnumy üzýäňiz, haw!

Dostlar durup maslahat etdiler. Her kim bir teklip etdi:

- Daş bilen taňkany döwmeli!
- Horazgulynyň bu teklibine Kirpigeldi garşı cykdy:
- Taňkany döwsek, Myrrynyň kellesini mynjuryadarys!
- Onda demir kesýän byçgy getirip, taňkanyň gap bilinden aýralyň!
- Onda taňkanyň ýarysy Myrrynyň boýnunda galar. Soň ony nädip aýyrjak?

Aýy pälwan cynyny etdi. Ol taňkanyň jüründigini krowadyň demrinden geçiridi-de, Myrra sargady:

- Dost, häzir biziň hemmämiz birigip, seni çekip çykarmakçy. Eger kelläň döwulse, ýa boýnuň üzülip, kelläň taňkaň içinde galsa, bizden görme! Razy bol!

Zarp bilen çekdiler. Myrrynyň boýny şeýle bir süýndi welin, tas üzülere geldi. Jan süýji. Ölmek kyn. Myrry kellesini eýlák-beýlák towlady welin, ol cykdy duruberdi. Ol bir salym dem-düýtsüz ýatdy. Dostlary ony ölendir öydüp gorkdy. Towşanmyrat Myrrynyň kellesini göterdi. Oňa suw içirdiler. Myrry gözünü açdy. Ony krowadyna geçirip ýatyrdylar. Towşanmyrat öýüne gidip, dostuna bir käse süýt getirip içirdi. Nähoş şol bada sagalyp, aýak üstüne galdy! Ol bolan işleri ýatlap, hezil edip güldi. Kirpigeldi ondan sorady:

- Dost, nädip beýle boldy? Taňkadan suw içjek bolduňmy?
- Myrry ýerde ýatan taňkanyň agzyny özüne tarap öwürdi. Onsoň öñki hereketlerini gaýtalap düşündirmäge durdy:

– Bir syçanjyk menden gorkusyna taňka kürsäp urdy. Menem onuň yzy bilen ine şeýdäge-de... onuň yzyndan kellämi sokdum!..

Myrrynyň soňky sözleri taňkanyň içinden ýaňlanyp eşidildi. Sebäbi, Myrrynyň kellesi göçüpdi. Ol bolan işi bolşy ýaly düşündirjek bolup, ýene kellesini taňka sokupdy. Aýy pälwan gaharlandy:

- Dost, bu näme etdigiň? Sen ojagaz içi boş kelläni öñem zordan sogrup aldyk ahyry! Indi nätjek!

Dostlar ýene Myrrynyň aýaklaryndan, guýrugyndan ýapyşyp çekdiler. Ýone kelle indi çißen bolarly. Çekip çykaryp bilmediler. Horazguly öz teklibini aýtdy:

- Dost, sen indi bütinley taňka gir. Biz taňkanyň bokurdagyny çekic bilen döwýärис. Soň näçe gerek bolsa, döwüp aýryp

giňeldibereris. Başga çykalga galmadı.
Dogrudanam Myrrynyň göwresi kellesinden kiçi eken. Ol şol bada
art aýaklaryny hem guýrugyny çekip aldy.
Aýy pälwan çekiji aldy-da, Myrra tabşyrda:
– Dost, indi biz taňkanyň agzyny döwmeli boldy. Sen düýbe
çekiliп, hüsgär bolup otur. Başladyk. Urýaryn!
Aýy pälwan çekic bilen bir uranda taňkanyň agzy çat açdy. Ýene
bir urdy welin taňkanyň jaýrygy ulalyp, böwrüne ýeteňkirledi.
Towşanmyrat Aýy pälwanyň aýagynyň arasyndan geçip, jaýrykdan
pahna sokup gaňyrdy welin, taňkanyň uzaboýuna sepi açyldy-da,
ol iki bölündi ýatyberdi. Gorkusyna düýrülip ýatan Myrry böküp
çykdy. Ol begenjine dostlarynyň hersine bir gujaklap çykdy:
– Azatlyk! Siz meni hakyky azatlyga çykardyňyz, dostlar! Sag
boluň! Siz ýaly agzybir dostlaryň arasynda ýaşamak nähili
ýakymly?!

Berdimuhammet GULOW. Çagalar edebiýaty